

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
Ju2021/03715

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ SOU 2021:85 ”VÄGAR TILL ETT TRYGGARE SAMHÄLLE”

Jämställdhetsmyndigheten har anmodats att yttra oss över ovanstående betänkande. Vårt yttrande är avgränsat till de frågor som rör myndighetens verksamhetsområde.

Sammanfattning

Vi välkomnar i allt väsentligt utredningens förslag och delar utredningens uppfattning om att förslagen kommer att bidra till ett förstärkt brottsförebyggande arbete utifrån ökad trygghet för brottsutsatta. Förslagen kommer även bidra till ett stärkt skydd och stöd för kvinnor och barn som utsätts för våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Mäns våld mot kvinnor är den yttersta konsekvensen av ett ojämnt samhälle. Förutom att våldet orsakar lidande för den som är utsatt så innebär våldet stora kostnader för samhället. Det är viktigt att det våldsförebyggande arbetet prioriteras och samordnas hos olika myndigheter. Då ökar möjligheten för att adekvata insatser tillsätts i ett tidigt skede. Myndigheten ser därmed behov av att:

- Tydligare adressera brottsförebyggande arbete i nästkommande betänkande från trygghetsberedningen¹, bland annat med fokus på samband mellan gängkriminalitet, annan kriminalitet och mäns våld mot kvinnor.
- Tydligare samordna det brottsförebyggande arbetet med det våldsförebyggande.
- Tydligare synliggöra barn och grupper i särskild utsatthet vid utformningen av föreslagna uppdrag, exempelvis barn, personer med funktionsnedsättning och kvinnor med bristande språkkunskaper i svenska.

Mot bakgrund av den betydelse som förslagen kan komma att få för de brottsoffer som kommer att påverkas av förslagen, är det önskvärt att övervägandena i vissa delar utvecklas och förtydligas i den fortsatta beredningen av detta ärende.

Synpunkter enligt utredningens disposition

9.1. Kunskapen om brottsutsattas behov och samhällets insatser behöver utvecklas

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget att ge Brottsoffermyndigheten i uppdrag att systematiskt sammanställa och tillgängliggöra relevanta kunskap på brottsofferområdet, samt föreslå en modell för uppföljning.

---

¹ <http://www.sou.gov.se/trygghetsberedningen/>

Det är viktigt att definitionen av brottsoffer förtydligas i den kunskap som sprids, så att det samlade helhetsgreppet också inkluderar en tydlighet i förutsättningar för att tillhandahålla olika sorters skydd från samhället. Eftersom en del av de insatser som finns inte kräver en fällande dom, eller en polisanmälan är det viktigt att tydligt markera när ett brottsoffers rättigheter träder in. Detta för att säkerställa att brottsutsatta får tillgång till samhällets stödinsatser även om de är osäkra på om det som de har utsatts för är brottsligt och därför inte anmäler brottet. Eller om de av annan anledning inte vågar, kan eller vill anmäla brottet.

Kunskap om barn som brottsoffer är av särskild vikt eftersom barns behov och de långtgående konsekvenserna kan skilja sig gentemot en vuxen person som utsatts för brott. Likt Barnombudsmannen anser vi att det behövs ett tydligare barnrättsperspektiv i utredningar och rättsprocesser inklusive tillgång till stöd.²

Även information om stöd och skydd för personer med olika funktionsnedsättningar samt för personer med bristande språkkunskaper i svenska behöver särskilt beaktas vid sammanställningen.

9.2. Behov av samlad kunskap om och utveckling av kommunernas brottsofferstöd

9.2.1. Kartläggning av kommunernas arbete på brottsofferområdet

Det är en brist att samhället varken har en samlad bild över olika insatser som ges eller en strukturerad uppföljning av kommunernas insatser. Jämställdhetsmyndigheten ställer oss därför positiv till att Socialstyrelsen får i uppdrag att kartlägga kommuners arbete med att erbjuda stöd och hjälp till brottsutsatta, anhöriga, samt uppföljning av insatser. Det är särskilt viktigt att uppdraget genomförs i samråd med relevanta aktörer såsom Brottsförebyggande rådet och Brottsoffermyndigheten.

Kartläggningen av insatser behöver också fokusera på bakomliggande faktorer såsom kön, ålder, socioekonomi, funktionsförmåga, ursprung och etnicitet. Dessutom behöver kartläggningen belysa vilka olika utbildnings- och kunskapshöjande insatser som ges och har getts till de yrkesverksamma som beslutar om dessa insatser. Detta är nödvändigt för att kunna identifiera strukturer och faktorer som påverkar möjligheten att beviljas en insats eller inte samt eventuella kunskapsluckor. Detta borde skapa bättre möjligheter att systematiskt följa upp och säkerställa att kommunerna uppfyller sitt ansvar gentemot alla brottsoffer.

Politiker och chefer har viktiga roller i kommunerna. Det är angeläget att området prioriteras i hela verksamheten för att ge socialsekreterare förutsättningar att kunna prioritera och fatta beslut om vissa insatser inom ramen för sin yrkesutövning. Myndigheten anser därför att chefers och politikers roll och att området prioriteras ska läggas till utöver Socialstyrelsens lista^{3,4}

---

² Utredningen s. 297

³ Utredningen s. 250

⁴ <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/aktuellt/publikationer/covid-19-och-valdsutsatthet-2021-8/>

9.2.2. Socialtjänstens brottsofferstöd behöver utvecklas genom nationell vägledning

Jämställdhetsmyndigheten uppmanar ett mer likvärdigt brottsofferstöd och ser ett stort behov av nationell samordning för att genomföra detta. Vi tillstyrker förslaget att ge ett ytterligare uppdrag till Socialstyrelsen att i samråd med berörda aktörer ta fram en vägledning för kommunernas brottsofferstöd.

Inom ramen för regeringsuppdraget kopplat till våldsutsatthet under covid-19-pandemin har det framkommit stora skillnader i kommuners arbetssätt för att nå ut med information om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Störst skillnader finns mellan små och stora kommuner. När stöd för brottsförebyggande arbete tas fram är det viktigt att dessa skillnader beaktas för att inte vägledningen ska utgå från större kommuners behov och arbetssätt. Detta blir särskilt relevant vid utformningen av en vägledning eftersom det också är vissa skillnader mellan vilken typ av brottslighet som är mer eller mindre vanligt förekommande i olika kommuner. Både mäns våld mot kvinnor och gängkriminalitet är identifierade kriminalpolitiska utmaningar som inbegriper en stor bredd av olika sorters brottslighet och vars omfattning skiljer sig åt beroende på storstad eller landsbygd. Båda områdena berörs av brottsförebyggande och våldsförebyggande insatser. Myndigheten ser därför ett behov av att tydliggöra samordning mellan våldsförebyggande och brottsförebyggande arbete.⁵ Det finns även samband mellan gängkriminalitet och mäns våld mot kvinnor som behöver ingå i de brottsförebyggande insatserna. Ett stärkt och utvecklat våldsförebyggande arbete kan vara avgörande för att motverka destruktiva maskulinitetsnormer samt att pojkar och unga män rekryteras till gäng och kriminalitet.

Det finns ett behov av att tydliggöra och samordna hur dessa föreskrifter, som skulle bli hänförliga till 5 kap. 11 § socialtjänstlagen, ska förhålla sig till de snart uppdaterade föreskrifterna och allmänna råden, SOSFS 2014:4, om våld i nära relationer. Sådana föreskrifter får inte underminera eller föregå de insatser som specifikt riktar sig till kvinnor och barn som utsätts för våld i en nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck.

Brottsofferstöd bör även inkludera vägledning om stöd till personer som är att anse som både brottsoffer och förövare, exempelvis vid hedersrelaterad brottslighet eller brott som förekommer i en gängkontext.

9.3. Polismyndighetens information till brottsutsatta behöver utvecklas för att nå fram

---

⁵ Jämställdhetsmyndigheten har startat ett strategiskt råd för myndighetschefer för myndigheter med särskilt fokus på våldsförebyggande arbete och brottsbekämpning. Åtta myndigheter medverkar, Brottsförebyggande rådet, Kriminalvården, länsstyrelserna, Myndigheten för ungdoms och civilsamhällsfrågor, Polismyndigheten, Skolverket, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten. Syftet är att rådet ska bidra till att arbetet inom den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor blir än mer samordnat, systematiskt, kvalitativt och effektivt.

9.3.1. Polisens information till brottsutsatta bör utvecklas och bli mer situationsanpassad

Vi instämmer i utredningens bedömning att Polismyndighetens information till brottsutsatta behöver utvecklas för att nå fram. Det är av vikt såväl vilken information som tillhandahålls, som när, var och hur information ges till brottsutsatta.

Information till barn som blivit utsatta för brott eller som är anhöriga till någon som blivit utsatta för brott är viktigt. Att barn behandlas som ett rättssubjekt med aktning för sina egna erfarenheter och sin egen person är en förutsättning för att växa upp och känna ett förtroende för polisen. Även om denna typ av information tas fram inom ramen för Barnhusens verksamhet är det viktigt att samtliga anställda som ansvarar för att ge information till brottsutsatta inom polisen, vet om vilken information som finns att tillgå också för målgruppen barn så att den också används i praktiken.⁶

Situations- och tillgänglighetsanpassad information är särskilt viktig för personer med funktionsnedsättning och personer med bristande språkkunskaper i svenska.

9.3.2. Polismyndighetens förmedling av brottsutsattas personuppgifter kan underlättas

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i utredningens bedömning att regeringen bör utreda förutsättningarna för Polismyndigheten att förmedla uppgifter om brottsutsatta. Med det följer ett stort ansvar för polisen, särskilt när det kommer till personer med skyddade personuppgifter till följd av brott och förföljelse. Vi har i vårt regeringsuppdrag sett att dessa personer ofta är i stort behov av stöd från brottsofferstödjande instanser, och att kontakten försvåras eftersom det finns en risk för att röjas.⁷

Att leva med skyddade personuppgifter, oavsett nivå, är en ingripande åtgärd som begränsar den enskildes liv och frihet. Att ansöka om skyddade personuppgifter sker inte med lätthet utan ur ett behov av skydd som inte kan tillgodoses på annat sätt. Det är därför viktigt att den här gruppen får hjälp av polisen när det kommer till förmedling till stödorganisationer, men på ett sätt som inte utsätter dessa personer för risken att röjas.

10.4. Övriga konsekvenser

Kommittén bedömer att föreslagna åtgärder kommer att bidra till en ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. En hänvisning görs till det första och femte jämställdhetspolitiska delmålen om delaktighet och inflytande och jämställd hälsa. Mäns våld mot kvinnor är den yttersta konsekvensen av ett ojämnt samhälle och innebär stort lidande för den som utsätts och stora kostnader för samhället. Vi saknar en diskussion utifrån delmål sex, om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Förslagen kommer även att kunna bidra till en ökad jämställdhet enligt det sjätte delmålet. Utredningens förslag får även anses vara ett led i ett ökat stöd och

---

⁶ Se exempelvis: <https://www.jagvillveta.se/> och <https://kollpasoc.se/>

⁷ A2021/00971 om att höja kunskapen om våldutsatta personer som lever med skyddade personuppgifter, med fokus på kvinnor och barn. Delredovisning lämnas till regeringen 31 mars 2022.

skydd för våldsutsatta kvinnor och barn, som är en av de politiska målsättningarna i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.⁸

Jämställdhetsmyndigheten saknar också en barnkonsekvensanalys i utredningen och hoppas att detta tydligare kommer att genomföras i det kommande betänkandet från Trygghetsberedningen.

För Jämställdhetsmyndigheten

Lena Ag,
Generaldirektör Jämställdhetsmyndigheten

Madelene Larsson,
Utredare Jämställdhetsmyndigheten

I ärendets slutliga handläggning har avdelningschef Berit Jernberg, enhetschef Mikael Thörn, chefsjurist Anna Tingbäck deltagit.

---

⁸ Skr. 2016/17:10